

Fakta, argument & debatt

Nyhetsbrev om alkohol, narkotika och sociala frågor från Blå Bandet i samverkan med SLAN

N:r 5 - publicerad 8 maj 2025

Blå Bandet

Nyhetsbrevet produceras av Blå Bandet (Sveriges Blåbandsförbund) och ges ut i samverkan med SLAN (Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor)

www.blabandet.se www.slan.se

Redaktör Owe Ranebäck

nyhetsbrev@blabandet.se 070-3244680

Redigering: Per-Olof Svensson

INNEHÅLL

- Riksdagsbeslut om "gårdsförsäljning"
- Blå Bandet: En mörk dag för alla som drabbas av alkoholens negativa konsekvenser
  - Ledare i tidningen Blå Bandet
  - Pressmeddelande från Blå Bandets förbundsstyrelse
- Högt förtroende för Systembolaget
- Riskbruket bland unga män har halverats
- Unga gör ingen skillnad på reklam för alkohol och alkoholfritt
- Nya åldersgränser för försäljning av alkohol i Danmark
- Slut för statliga kasinon
- En första mätning av vitt snus i Sverige
- Forskaren Fred Nyberg prisad
- Narkotikadödsfall når rekordnivå i Wales
- Vissa drack mer alkohol under pandemin
- Världens vinkonsumtion rasar
- Vin i livsmedelsbutiker hotar Alkos monopol

Riksdagsbeslut 23 april 2025:

Småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker tillåts (SoU24)

Med röstsiffrorna 154 – 129 sa Riksdagen ja till regeringens förslag som innebär att det, under en begränsad tid, ska införas en möjlighet att sälja alkoholdrycker i mindre skala vid gårdsförsäljning. Syftet är att förbättra förutsättningarna för den lokala besöksnäringen.

Vissa begränsningar införs för att säkerställa att försäljningen sker i begränsad skala och att det snarare är besöket än försäljningen som står i centrum. Därför införs bland annat följande krav:

- Alkoholdryckerna ska vara egentillverkade av småskaliga oberoende producenter.
- Gårdsförsäljning får endast ske till besökare som deltagit i ett kunskapshöjande arrangemang som producenten har anordnat och tagit betalt för.
- Försäljningen till varje enskild besökare får inte överstiga 0,7 liter spritdrycker, 3 liter vin, 3 liter starköl och 3 liter andra jästa alkoholdrycker vid samma besökstillfälle.

Lagändringarna börjar gälla den 1 juni 2025 och sex år framåt. Innan regleringen upphävs bör reformen utvärderas.

[Beslutet på riksdagens hemsida](#)

Blå Bandet:

En mörk dag för alla som drabbas av alkoholens negativa konsekvenser

Ledare i tidningen *Blå Bandet* av chefredaktör Per-Olof Svensson

Onsdagen den 23 april 2025 blev en riktigt dålig dag för oss som är säkra på att en restriktiv alkoholpolitik är bra för alla, utom för de som tjänar pengar på att producera och sälja mer. Denna dag beslutade riksdagen att tillåta den så kallade "gårdsförsäljningen" av alkohol.

Jag återanvänder rubriken till denna ledare från förbundets pressmeddelande samma dag, lätt gjort då det är jag som skrev den. Förbundsstyrelsen var samlade till möte samtidigt som riksdagen gick till omröstning. Regeringens förslag segrade med 154 mot 129 som röstade för avslag till förslaget.

I över tio år har denna tidning skrivit ledare och reportage kring frågan. När regeringen nu framhåller detta som en frihetsreform blir jag oroad. Att det ska vara viktigare att öka möjligheten att köpa alkohol med de konsekvenser det innebär.

Riskerna att fler kommer att köra onyktra i trafiken, mer psykiskt och fysiskt våld. Framför allt tänker jag på alla barn och anhöriga som blir drabbade av att personer med beroendeproblematik, som riskerar att dricka ännu mer när alkoholen blir ännu mer tillgänglig.

För det handlar om Systembolagets framtid! Inte om några pittoreska gårdar som ökar turism på landsbygden. Det ökar inte alkoholkonsumtionen i någon högre grad. Det handlar om det undantag Sverige fick vid EU-medlemskapet, att få behålla Systembolagets monopol, något som EU i grunden ogillar. När den så kallade "gårdsförsäljningen" börjar har Sverige i praktiken inget försäljningsmonopol.

Då kan utländska producenter komma att kräva att deras produkter ska få säljas utan att behöva göra det via Systembolaget. Dessutom kommer troligen alkohol att få säljas i andra affärer än Systembolaget.

Helt plötsligt så har vi fler försäljningsställen även i samhällen och städer. Är detta den "Trojanska hästen" som vi har varnat för på initiativ av IOGT-NTO?

Hur kommer kommunerna att reagera? Det finns signaler om att man i Stockholm funderar på att begränsa den så kallade "gårdsförsäljningen" till att få ha samma öppettider som Systembolaget. Det innebär söndagsstängt.

När en ny verklighet nu kommer kring Systembolagets framtid, gäller det att vi försöker se vilka möjligheter vi har att minimera den skada riksdagens beslut innebär.

Högt förtroende för Systembolaget i ett kvartal präglad av omvärldsoro

Ett händelserikt första kvartal där Systembolaget åter hamnade i toppen bland de företag som svenska folket har störst förtroende för, enligt Förtroendebarenmetern 2025. Systembolagets nettoomsättning minskade med 5,5 procent under kvartalet jämfört med samma period föregående år, vilket primärt förklaras av att påsken i år infaller i april.

- Jag är glad och ödmjuk över att vi toppar listan och att Systembolaget fyller en viktig funktion i Sverige. Det här är ett resultat av alla medarbetares starka fokus på våra kunder, säger VD Ann Carlsson Meyer.

Nyligen presenterades den preliminära Monitormätningen från CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) för alkoholkonsumtion under 2024. Den visar att konsumtionen av alkohol minskade med 2,3 procent under 2024 jämfört med 2023. Av den totala mängden alkohol som konsumeras i Sverige ökade Systembolagets andel till 72 procent och det är en uppgång med 1,5 procentenheter jämfört med 2023

[Läs hela rapporten på Systembolagets hemsida](#)

Forts. >

Blå Bandet:

En mörk dag för alla som drabbas av alkoholens negativa konsekvenser

Pressmeddelande från Blå Bandet förbundsstyrelse

Samtidigt som Sveriges Blåbandsförbunds styrelse är samlade för diskussioner och kloka beslut, har riksdagen tagit beslut som kan få oerhört negativa konsekvenser. Ett beslut som direkt kommer att hota vårt Systembolags monopol för alkoholförsäljning.

Att tillåta den så kallade gårdsförsäljningen av alkohol innebär att Sverige själva utmanar sitt eget undantag som man fick vid medlemskapet i EU. Att endast få sälja alkohol via ett statligt monopolföretag, Systembolaget. Försäljningsmonopol för alkohol är också något som WHO, Världshälsoorganisationen, stödjer.

- Sverige fick ett godkänt undantag när vi gick med i EU - Systembolaget - på grund av goda och väl underbyggda folkhälsoskäl, framhåller Ann-Marie Lindgren, förbundsordförande och fortsätter:

- Jag kan inte förstå att folkvalda politiker tar beslut som hotar Systembolaget, det företag som toppar listan med högst förtroende från svenska folket.

Tyvärr är det inte folkhälsan som har fått styra det beslut som majoriteten av riksdagsledamöterna nu har tagit. Statsminister Ulf Kristersson (M) har framhållit att det är en frihetsreform. Eftersom monopolet riskerar att falla öppnar det upp för fler försäljningsställen i samhällen och städer.

Alkohol blir mer lättillgänglig och försäljning sker troligen inte med samma kontroll som Systembolaget har. Frihet för en del att få köpa mer och oftare men vilken frihet är det för barn, unga och andra anhöriga som drabbas av alkoholens negativa konsekvenser?

Sveriges Blåbandsförbund är tacksamma för de riksdagsledamöter som röstade mot förslaget. Tyvärr räckte det inte då en majoritet rösta för den så kallade gårdsförsäljningen. Tyvärr kan man misstänka att en del av dessa ledamöter i majoriteten gör det med en medveten agenda om att avskaffa Systembolagets monopol. En mörk dag för svensk alkoholpolitik.

Riskbruket bland unga män har halverats på 20 år

Under de senaste 20 åren har andelen unga (16–29 år) som riskkonsumerar alkohol närmare halverats, och det är männen som står för den största minskningen. I dag är en större andel unga kvinnor riskkonsumenter. Samtidigt som riskbruket minskar bland unga, ökar det bland dem över 45 år. Det visar en sammanställning som IQ gjort utifrån Folkhälsomyndighetens statistik.

– Vi vet sedan tidigare att dagens unga dricker mindre alkohol än tidigare generationers unga, men detta visar dessutom att många färre unga dricker på ett riskfyllt sätt än tidigare. Dagens unga dricker helt enkelt smartare, säger IQ:s vd Mojtaba Ghodsi.

Enligt statistik från Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN) så har unga minskat sin alkoholkonsumtion med närmare 20 procent de senaste 20 åren. Det är unga män som driver på minskningen medan unga kvinnors konsumtion är i princip oförändrad. Andelen med riskbruk minskar dock bland både unga killar och unga tjejer.

[Pressmeddelande från IQ](#)

Forts. >

Studie:

Unga gör ingen skillnad på reklam för alkohol och alkoholfritt

Associationerna går direkt till alkohol även när ölen är alkoholfri. Tonåringar gör ingen skillnad på om ölreklamen de ser är för en alkoholfri sort eller inte. Det menar en ny australisk studie som tittat på vad unga uppfattar av alkohol-företagens reklam.

Det skriver [Medical Xpress](#) och [Accent](#)

Nya åldersgränser för försäljning av alkohol till 16-17-åringar i Danmark

Från och med den 1 april 2025 sänks promillegränsen när alkohol säljs till 16-17-åringar. De nya gränsvärdena innebär att drycker med mer än 6 procent alkohol inte längre får säljas till ungdomar under 18 år.

Det finns också krav på korrekt skyltning vid försäljningsställena.

Drycker med en alkoholhalt på mer än 6 procent kommer i framtiden att vara olagliga att sälja till ungdomar under 18 år. Det innebär att ungdomar över 16 år fortfarande kommer att kunna köpa en vanlig öl, men inte starkare alkoholhaltiga drycker, som shots.

De nya promillegränserna innebär att både fysiska försäljningsställen och nätbutiker måste ha ny skyltning från och med den 1 april 2025.

Åldersgränser för inköp av alkohol, nikotin och tobak från och med 1 april 2025

- Drycker med mer än 1,2 procent alkohol och upp till 6 procent: 16 år.
- Drycker med mer än 6 procent alkohol: 18 år.
- Nikotin och tobaksprodukter: 18 år.

*

Böter för olovlig försäljning av alkohol, nikotin och tobak

- Om en näringsidkare bedriver olaglig försäljning av alkohol till en minderårig har bötesrekommendationen höjts från den 1 januari 2025 till en utgångspunkt på 50 000 danska kronor i förstagångsfall.
  - Om en näringsidkare bedriver olaglig försäljning av tobaks-, nikotin- eller örtrökningsprodukter till en minderårig har bötesrekommendationen höjts från den 1 januari 2025 till en utgångspunkt på 50 000 danska kronor för förstagångsfall.
-

Vitt snus i Sverige - en första mätning

Den nationella SOM-undersökningen har mätt snus- och rökvanor bland befolkningen sedan nittioalet. För första gången studerades hösten 2024 användning av vitt snus. Resultaten, som också lyftes av forskarna vid Sahlgrenska, visar att vitt snus är kraftigt utbrett bland yngre svenskar och till skillnad från för snusning i allmänhet är det nästan lika vanligt bland kvinnor som bland män att snusa vitt snus.

Vitt snus i Sverige

- 9% av svenskarna från 16 år och uppåt använder vitt snus minst en gång i månaden. Ser man till alla typer av snus är motsvarande siffra 16%.
- 8% av kvinnorna och 10% av männen använder vitt snus, att jämföra med 9% av kvinnor och 24% av män för snus generellt.
- 25% av svenskarna mellan 16 och 29 snusar vitt snus regelbundet. Andelen minskar tydligt med ålder: 30-49 år (12%), 50-64 år (7%), 65 år eller äldre (3%).
- 27% av alla kvinnor mellan 16-29 år snusar vitt snus en gång i månaden eller oftare. Andelen snusare i denna grupp tredubblades mellan 2020 och 2023, från att dessförinnan ha varit stabilt sedan 2005.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna

Forts. >

Slut för statliga kasinon

Staten ska inte längre kunna driva kasinon. Riksdagen har röstat ja till avveckling vilket innebär att Casino Cosmopol i Stockholm måste stängas ned före årsskiftet. Den K-märkta fastigheten ska säljas. Lagändringen som rör penningtvätt börjar gälla 1 juli 2025, och de lagändringar som rör spel på kasino den 1 januari 2026.

[Betänkande 2024/25:KrU9](#)

Fred Nyberg prisad

Fred Nyberg, professor emeritus i biologisk beroendeforskning tilldelas Scandinavian Human Dignity Award. I motiveringen nämns hans ”enastående insats som vetenskapens röst i samtalet om droger och missbruk”.

”Som outtröttlig folkbildare och föreläsare har han besökt de flesta svenska samhällen. Han brinner för att hjälpa ungdomar hitta andra stimulanser än droger och för att vetenskap och empati ska gå hand i hand för att hjälpa människor i utsatta situationer. Hans outtröttliga arbete och hans vilja att dela med sig av sin kunskap gör honom till en värdig vinnare av årets pris.”

Narkotikadödsfall når rekordnivå i Wales

Antalet dödsfall orsakade av narkotika och alkohol i Wales har nått en ny rekordnivå.

Under 2023 registrerades 562 dödsfall kopplade till alkohol och 253 till olaglig användning av narkotika.

[Det visar en rapport från Public Health Wales](#)

Vissa drack mer alkohol under pandemin

Många som mådde sämre psykiskt av pandemin drack mer alkohol än de brukade. Samtidigt fanns det personer som mådde sämre men som drack mindre, det var framför allt yngre. Det var fler som drack mindre alkohol än vanligt under pandemin än det var som drack mer. Men när forskare tittade på psykiskt mående såg de andra mönster.

– Även om den totala alkoholkonsumtionen minskar vid den här typen av samhällsförändringar kan en ökad alkoholkonsumtion i vissa utsatta grupper förvärra en redan besvärlig situation, säger Björn Trolldal, forskare på [Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning \(CAN\)](#), i ett pressmeddelande

---

Världens vinkonsumtion rasar

Den globala vinkonsumtionen är den lägsta på 60 år. Unga dricker mindre, priserna stiger och extremväder skapar kaos i vingårdarna. Världens vinvanor är i gungning – och det rejält. Enligt den internationella vinorganisationen OIV har den globala vinkonsumtionen fallit till sin lägsta nivå sedan 1961.

[Läs mer på DagensPS](#)

Vin i livsmedelsbutik hotar hela Alkos monopol

En utredning som går igenom alternativ för att tillåta försäljning av 15-procentiga alkoholdrycker i matbutiker i Finland har presenterats. Alko lanserar nu söndagsöppet som ett alternativt förslag. Utredningen, som grundar sig på regeringsprogrammet, är beställd av regeringen och har undersökt förutsättningarna för att avreglera försäljning av vin med en alkoholhalt på högst 15 procent och som idag omfattas av Alkos detaljhandelsmonopol.

[Läs mer på Drugnews](#)

Tipsa gärna om nyheter till nyhetsbrevet!

nyhetsbrev@blabandet.se

Redaktör: Owe Ranebäck

Redigering: Per-Olof Svensson

S.L.A.N inbjuder till vårt Kunskapshöjande webinarium

”TOBAKSFRIIT NIKOTIN – VAD ÄR DET OCH VAD FINNS DET FÖR RISKER FÖR DEN UNGA HJÄRNAN?”

Medverkande:

Louise Adermark, docent i neurobiologi och forskare vid Sahlrenska Akademin, GU

DEN 27 MAJ 2025

KL. 13.00-14.15

(Webbinariet är kostnadsfritt)

Föreläsningen följs av ett panelsamtal mellan ett antal representanter från olika relevanta aktörer under ledning av SLAN:s generalsekreterare Håkan Eriksson.

Deltagarna i samtalet kommer presenteras i närmare anslutning till webinariet

Anmälan www.eventonline.se/anmalan.php?eid=14813&key=573
senast den 27 maj 2025 kl.10.00, en länk kommer sedan att skickas ut till de som anmält sig.

Vid frågor och/eller funderingar kontakta Håkan Eriksson 070-710 66 70.

Varmt välkomna!

Sveriges Landsråd
för alkohol- och narkotikafrågor